

Asia: VN/1195/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot

Sähköliitto viittaa palkansaajakeskusjärjestöjen eriävään mielipiteeseen ja yhtyy siinä lausuttuun.

Sähköliiton jäsenet työskentelevät sähkön ja lämmön tuotannossa ja jakelussa sekä laajasti erilaisissa sähkölaitteistojen ja tietoliikenneverkkojen kunnossapitotehtävissä. Merkittäviä erimielisyyksiä työtaistelun rajauksista ei Sähköliiton toimeenpanemissa työtaisteluissa ole ollut.

Työtaisteluoikeuteen liittyvillä rajoituksilla puututaan työntekijöiden perusoikeuksiin. Esitetty lainsäädäntö on tämä seikka huomioon ottaen vakavasti puutteellinen. Se lähtee ensisijaisesti työntekijäyhdistyksen huolehtimisvelvollisuuden periaatteesta.

Merkittävien oikeushyvien turvaamisen määrittelemine jää esityksessä epäselväksi. Suojelutyön määrittelemine tulisi olla työmarkkinaosapuolista riippumattoman itsenäisen elimen tehtävä.

Työnantajan oikeus hakea väliaikaista kieltoa tuomioistuimelta summaarisessa menettelyssä pelkästään sen perusteella, että se neuvotteluelvoitteen täytettyään on eri mieltä suojelutyön tarpeesta ja laajuudesta, voi johtaa työtaisteluoikeuden merkittävään ja tarpeettomaan rajoittamiseen.

Työtaisteluoikeuteen liittyvissä lainsäädäntöhankkeissa on täysin sivuutettu se, miten työtaisteluoikeuden rajaaminen kompensoidaan. Olemassa oleva sovittelujärjestelmä ei turvaa ja kompensoi riittävästi työntekijöiden neuvotteluasemaa.

1 §

-

3 §

-

8 c §

-

8 d §

Lakiehdotuksessa todetaan, että sen tarkoitus on turvata merkittävät oikeushyvät työtaisteluiden aikana. Ehdotuksen 8 d §:ssä lueteltaisiin tyhjentävästi sääntelyllä suojattavat oikeushyvät. Epäselväksi kuitenkin jää, mitä suojattavien oikeushyvien vakavalla vaarantumisella tarkoitetaan.

Viittaamme ratkaisuun KKO 2023:95, joka koski kaukolämpövoimaloissa ja jätevedenpuhdistamoilla järjestettyä työtaistelua. Sen väitettiin lisäävän riskiä lämmöntuotannon toimitushäiriöihin. Yhtiöt olivat kuitenkin työtaisteluun varautuneet ja niillä oli lisäksi valmiina varajärjestelmät. Korkein oikeus totesi, että konkreettista ja vakavaa vaaraa ei ole voitu turvaamistoimea määrättäessä pitää todennäköisenä. Lakosta aiheutuneille taloudellisille vahingoille ei annettu merkitystä. Lakiehdotus taas lähtee siitä, että pelkkä riskiarvio riittäisi huolehtimisvelvollisuuden soveltumiseen. Tämä on omiaan luomaan epätasapainoisen tilanteen, jossa työnantajalla on mahdollisuus riskeihin vetoamalla turvata oikeushyvien sijasta omia intressejään. Samalla se johtaisi työtaisteluoikeuden tarpeettomaan rajoittamiseen.

Suomi on osa Nord Pool sähköpörssiä. Esimerkiksi sähköntuotantoon liittyvässä työtaistelussa työnantajalla on mahdollisuus korvata mahdolliset tuotantoon liittyvät häiriöt ostamalla tuotantoa muista maista. Työnantajalla on lisäksi käytettävissään varajärjestelmät. Näiden työnantajan käytettävissä olevien keinojen vaikutukset ovat taloudellisia.

Lakiehdotuksessa on todettu, että sillä ei ole tarkoitus suojata taloudelliselta vahingolta. 8 d § 2 momentti on kirjoitettu edellä mainittu huomioiden puutteellisesti. Lakiehdotus lähtee työntekijöiden huolehtimisvelvollisuuden periaatteesta ja siitä lähtökohdasta, että työtaistelu on kielletty, ellei työnantaja voi välttää merkittävien oikeushyvien vaarantumista muilla keinoin. Lakiehdotus mahdollistaa sen, että työnantaja tosiasiallisesti suojaa sen antamalla keinoilla taloudellisia menetyksiään.

8 e §

Ehdotettu pykälä kokonaisuudessaan on lakiehdotuksen ongelmallisinta kohta. Lainsäätäjän tarkoitus on turvata merkittävät oikeushyvät työtaistelutilanteissa. Työnantajan oikeus hakea työtaistelun kieltämistä turvaamistoimen kaltaisessa summaarisessa menettelyssä on lakiehdotuksen tavoitteiden vastainen menettelytapa. Työtaistelutilanne on yleensä työehtosopimusneuvotteluihin liittyvä intressiristiriitatilanne. Tuomioistuimella ei ole summaarisessa menettelyssä mahdollisuutta määrittellä, onko tosiasiallisesti kyse kielletystä työtaistelusta, koska oikeushyvien turvaamisen määritelmä on epäselvä, ja työnantaja kanteen nostajana voi pyrkiä turvaamaan omia intressejään. Turvaamistoimen kaltainen väliaikainen kieltäminen antaa työnantajalle ennakkonautinnan, ja sillä voidaan tosiasiallisesti vaikuttaa voimakkaasti työriitaan.

Esityksen mukaan tuomioistuimen on mahdollisuuksien mukaan rajattava väliaikainen kieltäminen siten, että se koskee niitä työtaistelun piirissä olevia tehtäviä tai toimintoja, joiden hoitamatta jättämisestä aiheutuu merkittävien oikeushyvien vakavaa vaarantumista. Pykälän sanamuoto ”mahdollisuuksien mukaan” antaa tuomioistuimelle mahdollisuuden rajoittaa työtaistelua laajemmin kuin siihen on lain

mukaan perustetta. Lakiehdotuksen perusteluissa todetaan, että säännöksen tarkoituksena on turvata työtaisteluoikeuden mahdollisimman täysimääräistä toteuttamista. Tosiasiassa sanamuoto mahdollistaa työtaisteluoikeuden tarpeettoman rajoittamisen. Ehdotuksen mukaan kiello voi koskea kokonaisia toimintoja. Näin laajamittaisen kiellon mahdollistaminen tuomioistuimen summaarisessa menettelyssä on vakavasti ristiriidassa Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten kanssa.

Pykälässä ehdotettu menettelytapa on väärä. Sääntely jättää täysin huomioimatta työtaistelun toimeenpanijan oikeussuojan ja työtaisteluun osallistuvien perusoikeudet.

8 f §

Esitetyn pykälän ongelmat sääntelytapana ovat hyvin pitkälle samat kuin 8 e §:ssä.

8 g §

-

18 a §

-

18 b §

Esitys perusteettoman väliaikaisen kiellon sanktioimisesta on sinällään kannatettava. Kuten edellä on todettu, merkittävien oikeushyvien turvaamisen määrittelemine on jäänyt lakiehdotuksessa epäselväksi, ja hyvitysseuraamuksen kynnyks on liian korkea. Hyvitysseuraamus tulisi seurata kieltokanteen hylkäämisestä tai siitä, että kanteen nostavan työnantajan voidaan osoittaa turvaavan kieltihakemuksella omia intressejään, eikä merkittäviä oikeushyviä.

18 c §

-

18 d §

-

Lausunnonantajia pyydetään lausumaan siitä, onko työmarkkinoilla kohdattu ongelmia suojelutyöhön liittyen.

Sähköliiton työtaistelutilanteissa merkittäviä ongelmia suojelutyön järjestämisessä ei ole ollut. Työtaistelun rajaukset on huomioitu ennakkoon ja oikeushyvät on turvattu tarvittaessa työtaistelun aikanakin tehtävillä päätöksillä. Ongelmaksi voi mainita sen, että varsin usein työtaisteluun esitetyt rajaukset ovat liittyneet työnantajan aineettomien intressien turvaamiseen. Lausunnonantajamme on huomioitu tämä huoli, että suojelutyötä koskevaa lainsäädäntöä tullaan käyttämään sääntelyn piiriin kuulumattomien intressien turvaamiseksi.

Onko hätätyötä koskevaa sääntelyä tarpeen muuttaa ottaen huomioon lakiehdotukset ja jos on, millä tavalla?

Hätätyötä ei tulisi mahdollistaa työtaistelutilanteessa. Sähköliitolla on kokemusta siitä, että työtaistelutilanteissa hätätyötä on teetetty laajamittaisesti ja viranomaisen kiellosta huolimatta

nykylainsäädännön vastaisesti. Hätätyönä on esimerkiksi ylityökiellon aikana teetetty sellaisia viankorjauksia, joita normaalitilanteessakaan ei ylityönä ole teetetty. Hätätyötä on yritetty käyttää työriitaan vaikuttamiseksi. Hätätyötä koskevaa sääntelyä tulisi korkeintaan muuttaa rangaistussäännösten osalta. Nykyisellään rangaistus lainvastaisen ja viranomaisen kiellosta huolimatta jatkuvan hätätyön teettämisestä on riittämätön.

Oikeusministeriötä pyydetään lausumaan erityisesti ehdotettaviin säännöksiin liittyvistä prosessuaalisista kysymyksistä (ml. oikeudenkäymiskaaren ja ulosottokaaren säännösten soveltuminen), ehdotettavien säännösten nojalla oikeudenvastaisesta työtaistelusta aiheutuvien vahinkojen korvaamiseen liittyvistä kysymyksistä (vahingonkorvauslain soveltuminen) sekä kaksoisrangaistavuuden kiellon soveltumisesta tilanteessa, jossa työtaistelu olisi sekä työrauhavelvollisuuden vastainen että ehdotettavien säännösten nojalla oikeudenvastainen.

-

Asianajajaliittoa pyydetään lausumaan erityisesti ehdotettaviin säännöksiin liittyvistä prosessuaalisista kysymyksistä.

-

Ollila Jari
Sähköalojen ammattiliitto ry - vastaava sopimusasiantuntija